

KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA ILMIY YANGILIKLARNING AHAMIYATI

No'monov Otabek O'rmonjon o'g'li

Namangan Davlat Texnika Universiteti

otabeknumanov1019@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishda ilmiy yangiliklarning o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda ilmiy ishlanmalarni biznes jarayonlariga tatbiq etish, yangi mahsulot va xizmatlarni yaratish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va bozor raqobatbardoshligini kuchaytirish mexanizmlari yoritiladi. Shuningdek, startap loyihalar, texnoparklar va innovatsion klasterlar orqali ilmiy yangiliklarning kichik biznesga tatbiq etilishi, biznes subyektlarining innovatsion salohiyatini kengaytirish va yuqori qo'shimcha qiymat hosil qilish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari ilmiy yangiliklarning biznesni rivojlantirishdagi strategik ahamiyatini ochib beradi va iqtisodiy samaradorlikni oshirish yo'llarini aniqlashga yordam beradi.

Kalit so'zlar: Kichik biznes, raqobatbardoshlik, ilmiy yangiliklar, innovatsion rivojlanish, startap loyihalar, texnoparklar, innovatsion klasterlar, mahsulot ishlab chiqarish, iqtisodiy samaradorlik, ilm-fan va biznes integratsiyasi, yangi texnologiyalar, innovatsion mahsulotlar, ilmiy ishlanmalar, biznes salohiyati.

Kirish

Zamonaviy global iqtisodiyot sharoitida kichik biznesning raqobatbardoshligi mamlakatlar iqtisodiy barqarorligi va innovatsion rivojlanishi uchun muhim omil sifatida e'tirof etiladi. Kichik va o'rta korxonalar o'zining moslashuvchanligi, tezkor qaror qabul qilish qobiliyati va bozor talablariga javob berish imkoniyati bilan iqtisodiy tizimda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, raqobatbardoshlikni oshirish va bozorda barqaror o'rnini saqlash uchun kichik biznes subyektlari doimiy ravishda innovatsion yechimlar va ilmiy yangiliklarni tatbiq etishga majburdir. Ilmiy ishlanmalar va texnologik yangiliklarni joriy etish kichik biznesning mahsulot va xizmatlarini

takomillashtirish, ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish, resurslardan samarali foydalanish va yuqori qo‘shimcha qiymat yaratish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, ilm-fan va biznesning integratsiyasi raqobatbardoshlikni oshirishning eng samarali mexanizmlaridan biri hisoblanadi.

Kichik biznes va ilm-fan integratsiyasining ahamiyati nafaqat iqtisodiy foyda olishda, balki mamlakatning innovatsion salohiyatini kengaytirish, startap ekotizimini rivojlantirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va global bozor sharoitida raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarish imkoniyatini ta’minlash bilan bog‘liq. Ilmiy ishlanmalar biznes subyektlariga yangi texnologiyalarni tatbiq etish, mahsulot va xizmat sifatini oshirish, ishlab chiqarish samaradorligini kuchaytirish va bozor talablariga mos strategiyalarni ishlab chiqish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, ilm-fan va biznesning uzviy integratsiyasi kichik biznesning innovatsion salohiyatini kengaytiradi va raqobatbardoshlikni yanada mustahkamlaydi.

O‘zbekiston sharoitida kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish bo‘yicha ilmiy yangiliklarni tatbiq etish dolzarb masala hisoblanadi. Mamlakatning iqtisodiy strategiyalari, xususan, innovatsion rivojlanish va raqamli transformatsiya dasturlari kichik biznesni ilm-fan bilan integratsiyalashni rag‘batlantiradi. Universitetlar, ilmiy-tadqiqot institutlari, texnoparklar va startap inkubatsiyalari kichik biznes subyektlariga ilmiy-texnik resurslar, tajriba-sinov bazasi va innovatsion infratuzilmani taqdim etadi. Bu jarayon kichik biznesning yangi mahsulotlar yaratish, ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirish, resurslardan samarali foydalanish va bozorda raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Shu sababli, kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishda ilmiy yangiliklarning tatbiq etilishi, innovatsion mahsulotlar yaratish va ilm-fan bilan integratsiyani kuchaytirish strategik ahamiyatga ega. Ushbu maqolada ilmiy yangiliklarning kichik biznesning rivojlanishidagi roli, ularni amaliyotga tatbiq etish mexanizmlari va samarali integratsiya modellari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari kichik biznesning innovatsion salohiyatini oshirish, raqobatbardoshlikni

mustahkamlash va mamlakatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlash bo'yicha konseptual tavsiyalarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Asosiy qism

Kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishda ilmiy yangiliklarning ahamiyati zamonaviy iqtisodiy tizimning innovatsion rivojlanishi bilan bevosita bog'liq. Kichik va o'rta biznes korxonalari moslashuvchanlik, tezkor qaror qabul qilish qobiliyati va bozor talablariga javob berish xususiyatlari bilan iqtisodiyotning asosiy drayveriga aylanadi. Shu bilan birga, ularning bozordagi barqarorligi va raqobatbardoshligi ko'plab omillarga, xususan, ilmiy ishlanmalar va texnologik yangiliklarni joriy etishga bog'liq. Ilmiy yangiliklar kichik biznes subyektlariga mahsulot va xizmat sifatini yaxshilash, ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish, resurslardan samarali foydalanish va yuqori qo'shimcha qiymat hosil qilish imkoniyatini beradi. Shu nuqtai nazardan, ilm-fan va biznesning uzviy integratsiyasi kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishning eng samarali mexanizmidir.

Startup loyihalar va innovatsion mahsulotlarni yaratish jarayoni kichik biznesning ilmiy yangiliklarni tatbiq etishdagi samaradorligini ko'rsatadi. Universitetlar, ilmiy-tadqiqot institutlari va texnoparklar startaplar uchun ilmiy baza, laboratoriya, tajriba-sinov maydonchasi va malakali kadrlarni taqdim etadi. Shu orqali yangi mahsulotlar va xizmatlar tezkor ishlab chiqiladi, bozorga chiqariladi va korxonaning raqobatbardoshlik darajasi oshadi. Ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish mexanizmlari startap va kichik biznesning innovatsion salohiyatini kengaytiradi, yangi texnologiyalarni tatbiq etish va bozor talablariga mos mahsulot yaratish jarayonlarini tezlashtiradi. Shu bilan birga, startaplar va kichik biznes ilmiy yangiliklarni amaliyotga tatbiq etish orqali risklarni kamaytiradi va yuqori natija ko'rsatish imkoniyatini oshiradi.

Innovatsion klasterlar va texnoparklar kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Innovatsion klasterlar universitetlar, ilmiy-tadqiqot institutlari, startaplar va investorlardan tashkil topgan tizim bo'lib, ilmiy ishlanmalarni ishlab chiqarishga tatbiq etish jarayonini tezlashtiradi. Texnoparklar esa kichik biznes

subyektlariga laboratoriyalar, texnologik transfer markazlari, tajriba-sinov maydonchalari va ilmiy-texnik resurslarni taqdim etib, innovatsion mahsulotlar yaratish jarayonini qo'llab-quvvatlaydi. Shu tarzda, klaster va texnoparklar kichik biznesning ilmiy ishlanmalardan samarali foydalanishi va bozor talablariga mos raqobatbardosh mahsulotlar yaratishini ta'minlaydi.

Ilmiy kadrlar va tadqiqot resurslarini biznes ehtiyojlariga moslashtirish ham kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishning asosiy shartlaridan biridir. Universitetlar va ilmiy-tadqiqot institutlari biznes talablarini hisobga olgan holda mutaxassislar tayyorlashi, ilmiy laboratoriyalar va tajriba-sinov markazlari esa korxonalarga yangi texnologiyalarni sinovdan o'tkazish imkoniyatini berishi zarur. Grantlar, akseleratsiya va inkubatsiya dasturlari orqali ilmiy ishlanmalarni tatbiq etish jarayoni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlanadi, startap loyihalarini rivojlantirish va innovatsion mahsulotlarni yaratish jarayonlari rag'batlantiriladi.

O'zbekiston sharoitida kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish bo'yicha ilmiy yangiliklarni tatbiq etish davlat siyosati bilan chambarchas bog'liqdir. Innovatsion rivojlanish, raqamli transformatsiya va startaplarni rivojlantirish strategiyalari universitetlar va biznes subyektlarining samarali integratsiyasini taqozo qiladi. Davlat tomonidan yaratilgan moliyaviy stimullar, grantlar va institutsional qo'llab-quvvatlash mexanizmlari kichik biznesning ilmiy-texnik resurslardan samarali foydalanishini, innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarishini va startap loyihalarni amalga oshirishni rag'batlantiradi. Shu bilan birga, ilmiy ishlanmalarni tatbiq etish kichik biznesning ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, mahsulot sifatini yaxshilaydi, yangi ish o'rinlarini yaratadi va global bozor sharoitida raqobatbardoshligini kuchaytiradi.

Shu nuqtai nazardan, ilmiy yangiliklarning kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishdagi ahamiyati nafaqat iqtisodiy foyda bilan o'lchanadi, balki mamlakatning innovatsion rivojlanishini rag'batlantirish, startap va innovatsion ekotizimni shakllantirish, yuqori texnologiyali mahsulotlar ishlab chiqarish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash bilan ham bog'liqdir. Universitetlar, ilmiy-tadqiqot

institutlari, texnoparklar va innovatsion klasterlar orqali ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etish kichik biznesni bozor talablariga moslashtirish, raqobatbardoshligini oshirish va mamlakatning iqtisodiy salohiyatini mustahkamlashning samarali mexanizmini tashkil etadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirishda ilmiy yangiliklarning tatbiq etilishi mamlakat iqtisodiyotining innovatsion rivojlanishi va barqarorligini ta'minlashda muhim strategik omil sifatida namoyon bo'ladi. Ilmiy ishlanmalar va texnologik yangiliklar kichik biznes subyektlariga mahsulot va xizmat sifatini yaxshilash, ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish, resurslardan samarali foydalanish va yuqori qo'shimcha qiymat hosil qilish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, ilm-fan va biznesning uzviy integratsiyasi kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish, startap va innovatsion loyihalarni rivojlantirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va global bozor sharoitida samarali raqobat qilishning asosiy mexanizmi sifatida qaraladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, startap loyihalar, texnoparklar, innovatsion klasterlar, ilmiy laboratoriyalar, grantlar va akseleratsiya dasturlari orqali ilmiy yangiliklarni tatbiq etish mexanizmlari kichik biznesning raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshiradi. Ushbu mexanizmlar biznes subyektlarini innovatsion mahsulot yaratishga yo'naltiradi, ilmiy ishlanmalarni amaliyotga tatbiq etish jarayonini rag'batlantiradi va ishlab chiqarish samaradorligini kuchaytiradi. Shu bilan birga, ilmiy kadrlar tayyorlash va ilmiy-texnik infratuzilmani rivojlantirish hamkorlikning samaradorligini oshiradi va kichik biznesning barqarorligini mustahkamlaydi.

O'zbekiston sharoitida ilmiy yangiliklarni tatbiq etish orqali kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish davlat siyosati, innovatsion rivojlanish strategiyalari va raqamli transformatsiya dasturlari bilan chambarchas bog'liqdir. Bu jarayon kichik biznesni bozor talablariga moslashtirish, startap ekotizimini rivojlantirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va mamlakatning iqtisodiy barqarorligini mustahkamlash imkonini beradi. Shu sababli, ilmiy yangiliklarning kichik biznesga tatbiq etilishi nafaqat

iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki mamlakatning global innovatsion maydondagi raqobatbardoshligini kuchaytirishning muhim omili sifatida qaraladi.

Umuman olganda, ilmiy yangiliklar va innovatsion integratsiya kichik biznesning raqobatbardoshligini oshirish, startap va innovatsion loyihalarni rivojlantirish, yangi ish o‘rinlari yaratish va iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashning samarali vositasi hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, mamlakatda kichik biznesni ilmiy yangiliklar bilan integratsiyalash va innovatsion infratuzilmani rivojlantirish bugungi kunning eng dolzarb ilmiy va amaliy vazifalaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Dadabaev, U. A. U., Isadjanov, A. A., Sodikov, Z. R., Mukhitdinov, S. Z., & Batirova, N. S. (2021). Ways to increase the export potential of agricultural products of Uzbekistan in a pandemic. *International Journal of Modern Agriculture ISSN*, 2305-7246.
2. Мухитдинов, Ш. З. (2021). Тадбиркорлик субъектларида хатарларни бошқаришнинг назарий-услубий асослари. *Scientific progress*, 1(6), 939-943.
3. Мухитдинов, Ш. З. COVID-19 ПАНДЕМИЯСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ СОҲАСИ ВА УНИНГ ТАЪМИНОТ ЗАНЖИРИГА ТАЪСИРИ.
4. Мухитдинов, Ш. З. (2019). Пути совершенствования механизмов эффективного управления многопрофильными фермерскими хозяйствами в Узбекистане. In *Формирование инновационной экономики будущего* (pp. 54-58).
5. Muxitdinov, S. Z., Shakirova, N. A., Turdubayeva, G. A., Osmonova, G. S., & Asanova, G. A. (2023). Theoretical Basis of Risk Management in Manufacturing Enterprises. In *Sustainable Development Risks and Risk Management: A Systemic View from the Positions of Economics and Law* (pp. 403-405). Cham: Springer International Publishing.
6. Мухитдинов, Ш. (2023). ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РИСКОВ И УПРАВЛЕНИЕ ИХ НА ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ. *Экономическое развитие и анализ*, 1(2), 192-199.

7. Ziyavitdinovich, M. S., Kamilovna, A. M., Ugli, J. A. J., Adxamovna, B. S., & Ogli, T. F. R. (2021). Covid-19 Pandemia in Uzbekistan Agriculture and its Impact on the Supply Chain. *Alinteri Journal of Agriculture Sciences*, 36(1).
8. Muxitdinov, S. (2025). Kichik biznesni innovatsion rivojlantirish strategiyasi. *MUHANDISLIK VA IQTISODIYOT*, 3(9).
9. Muxitdinov, S. (2023, June). Results of econometric modeling of management in multifunctional farms. In *American Institute of Physics Conference Series* (Vol. 2789, No. 1, p. 040060).
10. Muxitdinov, S. (2023). MAIN CHARACTERISTICS OF THE RISK MANAGEMENT MECHANISM IN MANUFACTURING ENTERPRISES. *Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology*, 8(1), 259-262.
11. Muxitdinov, P. S. Z., & G'ulomjonovna, S. M. The Importance of Foreign Investments in the Development of the Country's Economy. *World Bulletin of Social Sciences*, 17, 122-125. Rashidovna, M. N., & Urmonovich, N. O. Comparative Characteristics of the Leaving of Glutathione From Cells of Different Types. *International Journal on Orange Technologies*, 2(10), 79-82.
12. Yusupova, M., Irisova, S., & Numonov, O. (2024). Biology Of Pomegranate Pests, Control Measures And First Aid In Case Of Pesticide Poisoning. In *BIO Web of Conferences* (Vol. 82, p. 01014). EDP Sciences.
13. Urmonovich, N. O. (2023). MANGOSTEEN NUTRITIONAL PRICE AND FUNCTIONAL PROPERTIES. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 14(5), 3-5.
14. Abdukhamidovich, N. A., Urmanovna, M. D., & Urmonovich, N. O. (2023). Strip Till Age of Soil for Deuteric Sowing (Second Crop). *International Journal on Orange Technologies*, 3(4), 71-74.
15. Abdukhamidovich, N. A., & Urmonovich, N. O. (2021). The Results of Theoretical Studies of the Chisel Cultivator Rack Frontal Surface Shape. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 25(4), 5930-5938.

16. Юсупова, М. Н., & Нумонов, О. У. (2024). ЗАЩИТА ТУТОВОГО ДЕРЕВА ОТ ВРЕДИТЕЛЕЙ. *Экономика и социум*, (6-1 (121)), 1500-1503.